

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Elżbieta Lipińska
Sędziowie:	SSA Agnieszka Piotrowska SSA Dariusz Kłodnicki (spr.)
Protokolant:	Katarzyna Stalewska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **M. M.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu Nr (...) we W. i Zakładowi Karnemu w B.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 12 lipca 2012 r. sygn. akt I C 50/12

1.

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

W dniu 17.01.2012 r. M. M. wniósł pozew o zasądzenia od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w S., Zakładu Karnego nr (...) W.,

Zakładu Karnego nr (...) we W., Zakładu Karnego w B. i Aresztu Śledczego w P. kwoty 100.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia jego aresztowania, tj. od dnia 12.07.2002 r., tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego godności osobistej.

W uzasadnieniu powództwa wskazał, że podczas pobytu w/w jednostkach penitencjarnych, nie zapewniono mu odpowiednich warunków bytowych, a mianowicie pozwany odpowiedzialny jest za nadmierne przeludnienie, brak należytego wyposażenia celi, brak właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej oraz czystości w celi oraz

brak zapewnienia prywatności i intymności. Wskazane przez powoda okoliczności uzasadniają zatem jego żądanie, a dochodzone zadośćuczynienie stanowi rekompensatę za wyrządzoną mu krzywdę i naruszenie jego dóbr osobistych na skutek opisanego w pozwie bezprawnego zachowania pozwanego, sprzecznego z Konstytucją i innymi przepisami europejskich konwencji, jak również ustaw krajowych.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz od powoda zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego stanowiska w pierwszym rzędzie podniósł zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń za okres 3 lat przed wniesieniem pozwu, podnosząc, że już wówczas powód wiedział zarówno o krzywdzie, jakiej miał doznać jak i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c.).

W dalszej części wskazał, że powód odbywa karę pozbawienia wolności po raz kolejny, a pozwany przez cały czas odbywania kary pozbawienia wolności zapewniał mu praworzędne i humanitarne warunki odbywania kary, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zaprzeczył jednocześnie, aby powód przebywał w celach przeludnionych w okresie nie objętym przedawnieniem. Odnosząc się do dochodzenia przez niego roszczenia o zadośćuczynienie pozwany wskazał, że na poparcie swych twierdzeń nie przedłożył jakichkolwiek dowodów, a nawet nie uprawdopodobnił domniemanej szkody, ani tym bardziej nie wykazał normalnego związku przyczynowego pomiędzy nimi, ograniczając się do sformułowania ogólnikowych twierdzeń odnoszących się do warunków odbywania kary w zakładach karnych.

Wyrokiem z dnia 12.07.2012 r. sygn. akt I C 50/12 Sąd Okręgowy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

M. M. był osadzany w następujących jednostkach penitencjarnych pozwanego: 12.07.2002 r. – 29.11.2002 r. Zakładzie Karnym w S., 29.11.2002 r. – 07.02.2005 r. Zakładzie Karnym nr (...) we W., 07.02.2005 r. – 17.02.2005 r. w Areszcie Śledczym w W., 17.02.2005 r. – 24.02.2005 r. w Areszcie Śledczym w P., 24.02.2005 r. – 20.04.2005 r. w Zakładzie Karnym w B., 20.04.2005 r. – 07.06.2005 r. w Areszcie Śledczym we W., 07.06.2005 r. – 04.01.2007 r. w Zakładzie Karnym w B., 04.01.2007 r. – 06.02.2007 r. w Zakładzie Karnym nr (...) we W., 06.02.2007 r. – 27.09.2007 r. w Zakładzie Karnym w B., 27.09.2007 r. – 06.11.2007 r. w Zakładzie Karnym nr (...) we W., 06.11.2007 r. – 10.09.2008 r. w Zakładzie Karnym w B., 16.09.2008 r. 20.04.2009 r. w Zakładzie Karnym nr (...) we W., od 20.04.2009 r. – ciągle przebywa w Zakładzie Karnym w B..

Powód był wielokrotnie karany wyrokami sądowymi za przestępstwa przeciwko zdrowiu, życiu i mieniu, w tym wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dn. 10.11.2004 r. sygn. III K 368/02 za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. (na karę 25 lat pozbawienia wolności). Po raz pierwszy został osadzony w dniu 19.11.1985 r. w Zakładzie Karnym w S.. Od tego czasu regularnie odbywał kary pozbawienia wolności oraz stosowano wobec niego tymczasowe aresztowanie.

M. M. przed osadzeniem zamieszkiwał wraz z żoną, swoją matką oraz trójką dzieci, w mieszkaniu o powierzchni 31 m², składającym się z dwóch pokoi, wydzielonym kącikiem kuchennym, bez łazienki i toalety. Mieszkanie nie posiadało podłączenia do sieci kanalizacyjnej i gazowej, doprowadzona była jedynie zimna woda i elektryczność, brak było również centralnego ogrzewania (ogrzewane piecem). Umeblowane bardzo skromnie starymi meblami. W 2009 r. standard mieszkania został podniesiony – została dobudowana łazienka.

Przy takich ustaleniach Sąd Okręgowy dokonał oceny, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszym rzędzie wskazał, że podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia zasługiwał na uwzględnienie, w świetle dyspozycji art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c., w części obejmującej dochodzone przez powoda roszczenia za okres 3 lat przed wniesieniem powództwa, tj. sprzed 17.01.2009 r.

W odniesieniu do późniejszego okresu, odwołując się do regulacji wynikających z art. 23 k.c. i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., wskazał, że to na powódzie spoczywał ciężar dowodu wykazania okoliczności, które są podstawą dochodzonego roszczenia. W ocenie

Sądu I instancji w żaden sposób nie wykazał on, aby w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym nr (...) we W. i w Zakładzie Karnym w B.

(w których to zakładach przebywał w okresie nie objętym przedawnieniem) doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Zwrócił przy tym uwagę, że powód niejako „zbiorczo” wskazał, że zjawisko przeludnienia występowało we wszystkich wskazanych w pozwie jednostkach penitencjarnych przez cały okres odbywania przez niego kary pozbawienia wolności wskazany w pozwie, odnosząc się przy tym do ogólnej sytuacji więziennictwa w kraju, a nie do własnego pobytu w jednostkach penitencjarnych (treść pozwu zawiera same ogólności, bez odniesienia się do jakichkolwiek konkretów).

W ocenie Sąd Okręgowy powód nie przedstawił jakichkolwiek dowodów dla wykazania, że na skutek zachowań pozwanego poniósł szkodę, ani też związku przyczynowo skutkowego pomiędzy działaniem pozwanego, a hipotetyczną poniesioną przez niego szkodą, a co za tym idzie nie wykazał również wysokości ewentualnej szkody. Sąd podkreślił przy tym, że nie jest wystarczające samo tylko twierdzenie, że w okresie w którym przebywał w jednostkach organizacyjnych pozwanego nie zapewniono mu odpowiednich warunków bytowych. Wyprowadzanie bowiem z powszechnie znanego faktu przeludnienia panującego w jednostkach penitencjarnych wniosku, że każdy osadzony był dotknięty tym zjawiskiem, lub też warunki osadzenia jakie mu zaoferowano były złe, jest wnioskiem zbyt daleko idącym i nie znajdującym potwierdzenia w przedmiotowej sprawie. Sąd wskazał również na trudne warunki mieszkaniowe powoda przed osadzeniem, które nie pozwalają na przyjęcie, że w warunkach osadzenia doznał on znaczącego obniżenia standardu życia.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł stosownie do jego wyniku, zgodnie z żądaniem pozwanego.

We wniesionej od niniejszego wyroku apelacji powód wniósł o jego uchylenie lub zmianę poprzez zasądzenie na jego rzecz od strony pozwanej kwoty 30.000 zł, tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych, w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym nr (...) we W. i w Zakładzie Karnym w B..

Powód zarzucił Sądowi I instancji pozbawienia go możliwości właściwej reprezentacji, na skutek oddalenia wniosku o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu, wskazując przy tym, że faktycznie nie wniósł o przesłuchanie świadków, a tym samym nie udowodnił swojej krzywdy, ale wynikało to z tego, że jest osobą nie posiadającą wykształcenia prawniczego i posłużył się szablonem pozwu. Zarzucił przy tym, że w toku postępowania wnioski w tym zakresie by się pojawiły, jednakże nie dostał on żadnej szansy, aby udowodnić, że jego roszczenia są słuszne.

W dalszej części uzasadnienia apelacji, odwołując się do powszechnej wiedzy na temat przeludnienia krajowych jednostek penitencjarnych, podniósł, że wbrew ocenie Sądu I Instancji jego roszczenia, w zakresie objętym żądaniem pozwu, na obecnym etapie postępowania, zasługują na uwzględnienie.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że w związku z określonym przez powoda zakresem zaskarżenia w/w wyroku, odnosiła się ona tylko i wyłącznie do roszczeń związanych z jego pobyt w Zakładzie Karnym nr (...)we W. i w Zakładzie Karnym w B., w okresie od dnia 17.01.2009 r. do dnia 17.01.2012 r. W pozostałej części wobec braku zaskarżenia wyrok ten stał się prawomocny (art. 363 § 1 i 3 k.p.c.).

Powód wnosząc o zapłatę od strony pozwanej zadośćuczynienia wskazywał, że doszło do naruszenie jego godności poprzez jego niehumanitarnie traktowanie w okresie odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w zakładach penitencjarnych pozwanego. Na poparcie swoich twierdzeń nie zgłosił jakichkolwiek dowodów. Wskazał przy tym, że wnosi o przeprowadzenie zgłoszonych przez niego wniosków w późniejszym czasie.

W odpowiedzi na pozew pozwany zwrócił uwagę na fakt, braku zgłoszenia przez powoda dowodów na poparcie jego twierdzeń, w szczególności w zakresie odnoszącym się do warunków, w jakich on odbywał kary pozbawienia wolności. Wskazał zarazem, że w okresie nie objętym przedawnieniem powód był osadzony w warunkach, które nie naruszały jego dóbr osobistych, gdyż przebywał w celach nieprzeludnionych, a ich standard socjalno – bytowy odpowiadał obowiązującym regulacjom prawnym.

Powód otrzymał odpowiedź na pozew w dniu 10.05.2012 r. (k: 52), jednakże w złożonej na nią odpowiedzi (k: 53 – 54) podtrzymał jedynie swoje dotychczasowe stanowisko, nie zgłaszając jakichkolwiek wniosków dowodowych na ich poparcie. Wniosków tych nie zgłosił również po tym, jak w dniu 21.06.2012 r. (k: 63) został zawiadomiony o terminie rozprawy wyznaczonej w niniejszej sprawie na dzień 12.07.2012 r. Należy zwrócić przy tym uwagę, że w pozwie powód wniosł o przeprowadzenie rozprawy także w jego nieobecności. Na dalszym etapie procesu nie zmienił swojego żądania w tym zakresie, nie wnioskował o przeprowadzenie dowodu z jego zeznań, ani też nie domagał się jego doprowadzenia na rozprawę, celem osobistego w niej uczestnictwa.

Za chybiony, zatem należy uznać podniesiony przez niego zarzut, że został on pozbawiony przez Sąd Okręgowy możliwości wykazania przez niego zasadności jego twierdzeń, uzasadniających uwzględnienie dochodzonych roszczeń w zakresie objętym wnioskiem apelacyjnym.

Należy w tym miejscu wskazać, że powód nie tylko, że nie wykazał jakiegokolwiek inicjatywy dowodowej w toku niniejszego procesu (mimo tego, że ją zapowiadał już w pozwie, czyli był świadomy konieczności wykazania swoich twierdzeń, gdy pozwana zaprzecza ich prawdziwości, a tym samym są sporne), ale jak trafnie zwrócił na to uwagę Sąd Okręgowy, podniesione przez niego twierdzenie nie odnoszą się do konkretnych zachowań służb pozwanego, które miałyby naruszać jego dobra osobiste, lecz mają charakter ogólny i odwołują się do powszechnej wiedzy odnośnie warunków odbywania kary w polskich zakładach karnych, co nie daje podstawy do uznania za udowodnione dochodzonych przez niego roszczeń w jakimkolwiek zakresie.

Wymaga podkreślenia, że dowodzenie własnych twierdzeń nie jest obowiązkiem strony (ani materialnoprawnym, ani procesowym), a spoczywającym na niej ciężarem procesowym. Nie istnieje, zatem żadna możliwość egzekwowania od strony aktywności w sferze dowodowej, Sąd nie może nakazać, czy zobowiązać strony do przeprowadzenia dowodu. Tylko od woli strony zależy, jakie dowody Sąd będzie przeprowadzał. Przeciwno stronie natomiast – co wynika z art. 6 k.c. – skierowane zostaną ujemne następstwa jej pasywnej postawy, bowiem Sąd wydaje rozstrzygnięcie merytoryczne na niekorzyść osoby, która opierała swe twierdzenia na faktach nieudowodnionych. Samo twierdzenie powoda nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.), powinno być udowodnione przez stronę, która to twierdzenie formułuje.

Brak jest również podstaw do uwzględnienia zarzutu apelującego odnoszącego się do pozbawienia go wsparcia przez fachowego pełnomocnika, w związku z oddaleniem przez Sąd Okręgowy jego wniosku w tym przedmiocie.

Jak wynika z akt niniejszej sprawy postanowienie o oddaleniu wniosku powoda o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu zostało wydane na posiedzeniu niejawnym w dniu 2.03.2012 r. (k: 18) i wraz z jego pisemnym uzasadnieniem oraz pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia na nie zażalenia, zostało mu doręczone w dniu 12.03.2012 r. (k: 20, 22). Powód nie zaskarżył niniejszego orzeczenia, a tym samym należało uznać, że zaakceptował argumentację wskazaną w jego uzasadnieniu.

Reasumując, należy uznać, że Sąd Okręgowy dokonał trafnej oceny, że powód w toku niniejszego postępowania nie udowodnił zgłaszanych w pozwie twierdzeń, w tym w szczególności w zakresie odnoszącym się do występowania

przeludnienia (czyli sytuacji braku spełnienia norm powierzchni celi przypadającej na jednego więźnia), w celach w których był osadzony jak i warunków socjalno – bytowych jakie w nich panowały, w okresie nieobjętym zarzutem przedawnienia. W złożonej apelacji powód potrzymał jedynie dotychczasowe ogólnikowe twierdzenia, które nie odnosiły się do jego własnej sytuacji oraz nie zmierzały do wykazania, że warunki w jakich odbywał karę pozbawienia wolności były niezgodne z obowiązującym porządkiem prawnym i z tego tytułu doznał jakichkolwiek dolegliwości, które pozwalałyby uznać za zasadne jego twierdzeń, że było one niegodziwe i niehumanitarne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powoda jako bezzasadną i na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozp. Min. Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...), obciążył go jako przegrywającego, poniesionymi przez pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego.

Z.

1. odn.,

2. odpis wyroku wraz z jego pisemnym uzasadnieniem oraz wskazaniem, że nie przysługuje prawo do wniesienia od niego skargi kasacyjnej, doręczyć powodowi za pośrednictwem D.. Zakładu Karnego w B..

MR